

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.03.2018, sp. zn. 8 Tdo 1531/2017, ECLI:CZ:NS:2018:8.TDO.1531.2017.1

Číslo: 18/2019

Právní věta: Trestný čin šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 tr. zákoníku je ohrožovacím trestným činem a dopustí se jej ten, kdo úmyslně způsobí nebo zvýší nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci u lidí. Znaky tohoto trestného činu nejsou proto naplněny, jestliže dojde k ohrožení a k nakažení nemocí uvedenou v příloze č. 1 nařízení vlády č. 453/2009 Sb. jen u jediné osoby, vůči níž došlo k nebezpečným kontaktům pachatele, a nebylo prokázáno, že by ji dále šířila nebo přenášela.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.03.2018

Spisová značka: 8 Tdo 1531/2017

Číslo rozhodnutí: 18

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Šíření nakažlivé lidské nemoci

Předpisy: § 152 odst. 1 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání podaném obviněnou L. B. proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. 5. 2017, sp. zn. 3 To 76/2017, tak, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci a rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 10. 3. 2017, sp. zn. 10 T 2/2017, a zrušil také všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265m odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud znovu rozhodl ve věci tak, že obviněnou uznal vinnou pod bodem 1. pokusem zločinu pohlavního zneužití podle § 21 odst. 1 a § 187 odst. 1, 3 tr. zákoníku, zločinem šíření toxikomanie podle § 287 odst. 1, 3 tr. zákoníku a přečinem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku a pod bodem 2. přečinem šíření toxikomanie podle § 287 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku. Za to ji odsoudil podle § 187 odst. 3 tr. zákoníku, § 58 odst. 1 tr. zákoníku a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 3 roků, pro jehož výkon ji podle § 56 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 10. 3. 2017, sp. zn. 10 T 2/2017, byla obviněná L. B.

uznána vinnou přečinem šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 odst. 1 tr. zákoníku, pokusem zločinu pohlavního zneužití podle § 21 odst. 1 a § 187 odst. 1, 3 tr. zákoníku, zločinem šíření toxikomanie podle § 287 odst. 1, 3 tr. zákoníku a přečinem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku. Těchto trestných činů se podle skutkových zjištění dopustila tím, že ačkoliv od března 2014 věděla, že trpí chronickou hepatitidou typu C, která je nakažlivá a přenosná krví a sexuálním kontaktem, a byla poučena o způsobu šíření této nemoci a riziku jejího přenosu při aplikaci drog do žíly a nechráněném pohlavním styku, přičemž virová hepatitida je uvedena v příloze č. 1 nařízení vlády č. 453/2009 Sb. jako nakažlivá lidská nemoc, od srpna 2015 do září 2016 v B. na ubytovnách na ulici J., Š. a na dalších místech měla opakovaně ve více případech nechráněný pohlavní styk formou soulože s nezletilým XXXXX*), i když věděla, že XXXXX*) dovrší 15 let až dne 4. 8. 2016, ve stejné době poté, co si nezjištěným způsobem opatřila psychotropní látku metamfetamin, tzv. pervitin, která patří ve smyslu § 44c odst. 1 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů, mezi psychotropní látky zařazené do seznamu II Úmluvy o psychotropních látkách a je uvedena v příloze č. 5 k nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o sezonech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů, poskytla tuto látku v nezjištěném množství nezletilému XXXXX*) a sama mu ji nitrožilně aplikovala, laboratorním vyšetřením v březnu 2016 pak byla u nezletilého XXXXX*) zjištěna pozitivita protilátek anti HCV a negativita HCV RNA, což znamená, že nezletilý prodělal akutní hepatitidu typu C, která nepřešla do chronického stadia, přičemž při nákaze virem hepatitidy typu C (dále ve zkratce „VHC“) přechází v 70 až 80 % případů akutní VHC do chronického stadia, neléčená VHC má závažné zdravotní dopady s možností vzniku fibrózy jater (ztukovatění), cirhózy jater (zvrzívování), závažných poruch funkce jater až ke zhoubnému nádoru jater s potřebou transplantace, které by znamenaly vážnou poruchu zdraví a vážné onemocnění způsobující poškození důležitého orgánu a delší dobu trvající poruchu zdraví. Kromě pohlavních styků a užívání drog s poškozeným nezletilým XXXXX*), jak bylo popsáno výše, obviněná trávila čas s nezletilým v době, kdy měl navštěvovat základní školu, poskytovala mu prostředky k obživě, pomáhala mu a ukrývala ho při jeho útěcích z dětského diagnostického ústavu a dětského domova, kde měl nezletilý XXXXX*) vykonávat ústavní výchovu, kterou mu nařídil Městský soud v Brně usnesením o předběžném opatření do Dětského diagnostického ústavu v B. a rozsudkem do Dětského domova v J.

2. Za tyto trestné činy byla obviněná odsouzena podle § 187 odst. 3, § 43 odst. 1 a § 58 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 30 měsíců, pro jehož výkon byla podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku (účinného v době rozhodování soudu prvního stupně) zařazena do věznice s dozorem.

3. O odvoláních, která podali obviněná a v její neprospěch státní zástupce, rozhodl Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 31. 5. 2017, sp. zn. 3 To 76/2017, tak, že z podnětu odvolání státního zástupce podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. zrušil rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. odvolací soud znovu uznal obviněnou vinnou pod bodem 1. pokusem zločinu šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 21 odst. 1 a § 152 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, pokusem zločinu pohlavního zneužití podle § 21 odst. 1 a § 187 odst. 1, 3 tr. zákoníku, zločinem šíření toxikomanie podle § 287 odst. 1, 3 tr. zákoníku a přečinem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku a pod bodem 2. přečinem šíření toxikomanie podle § 287 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku. Těchto činů se obviněná dopustila podle skutkových zjištění upravených odvolacím soudem tak, že

1. ačkoliv od března 2014 věděla, že trpí chronickou hepatitidou typu C, která je nakažlivá a přenosná krví a sexuálním kontaktem, a byla poučena o způsobu šíření této nemoci a riziku jejího přenosu při aplikaci drog do žíly a nechráněném pohlavním styku, přičemž virová hepatitida je uvedena v příloze č. 1 nařízení vlády č. 453/2009 Sb. jako nakažlivá lidská nemoc, od srpna 2015 do 4. 8. 2016 v B. na ubytovnách na ulici J., Š. a na dalších místech měla opakovaně ve více případech

nechráněný pohlavní styk formou soulože s nezletilým XXXXX*) a opakovaně si oba společně nitrožilně aplikovali pervitin pomocí jedné injekční jehly, ačkoliv psychotropní látka metamfetamin (pervitin) patří ve smyslu § 44c odst. 1 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů, mezi psychotropní látky zařazené do seznamu II Úmluvy o psychotropních látkách a je uvedena v příloze č. 5 k nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů, a i když obviněná věděla, že nezletilý XXXXX*) dovrší 15 let až dne 4. 8. 2016, poskytla mu tuto psychotropní látku v nezjištěném množství a sama mu ji nejméně jedenkrát nitrožilně aplikovala, laboratorním vyšetřením v březnu 2016 pak byla u nezletilého XXXXX*) zjištěna pozitivita protilátek anti HCV a negativita HCV RNA, což znamená, že poškozený prodělal akutní hepatitidu typu C, která nepřešla do chronického stadia, přičemž při nákaze virem hepatitidy typu C (dále ve zkratce „VHC“) přechází v 70 až 80 % akutní VHC do chronického stadia, neléčená VHC má závažné zdravotní dopady s možností vzniku fibrózy jater (ztukovatění), cirhózy jater (zvázivování), závažných poruch funkce jater až k zhoubnému nádoru jater s potřebou transplantace, které by znamenaly vážnou poruchu zdraví a vážné onemocnění způsobující poškození důležitého orgánu a delší dobu trvající poruchu zdraví. V době od srpna 2015 až do 1. 3. 2016, kdy byla u nezletilého XXXXX*) zjištěna výše zmíněná pozitivita protilátek, ho obviněná vystavila nebezpečí nákazy hepatitidou typu C, v době od června 2015 do 19. 9. 2016 pak kromě provozování pohlavních styků a užívání drog s nezletilým XXXXX*), jak bylo popsáno výše, obviněná trávila čas s poškozeným v době, kdy měl navštěvovat základní školu, poskytovala mu prostředky k obživě, pomáhala mu v jeho útěcích z dětského diagnostického ústavu a z dětského domova, kde měl nezletilý XXXXX*) vykonávat ústavní výchovu, kterou mu nařídil Městský soud v Brně usnesením o předběžném opatření do Dětského diagnostického ústavu v B. a rozsudkem do Dětského domova v J., a ukrývala ho v místech jejího pobytu;

2. od 5. 8. 2016 do 19. 9. 2016 poté, co si obviněná opatřila nezjištěným způsobem psychotropní látku metamfetamin, tzv. pervitin, která patří ve smyslu § 44c odst. 1 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů, mezi psychotropní látky zařazené do seznamu II Úmluvy o psychotropních látkách a je uvedena v příloze č. 5 k nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů, poskytla tuto látku v nezjištěném množství nezletilému XXXXX*) atd.

4. Odvolací soud odsoudil obviněnou za uvedené trestné činy podle § 187 odst. 3 tr. zákoníku a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 5 let, pro jehož výkon ji podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku (účinného v době rozhodování odvolacího soudu) zařadil do věznice s ostrahou.

5. Odvolací soud pak podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné odvolání obviněné podané proti výrokům o vině i trestu v rozsudku soudu prvního stupně.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Obviněná L. B. podala proti tomuto rozsudku odvolacího soudu prostřednictvím svého obhájce dovolání, v němž uplatnila dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a zaměřila ho proti výroku o vině, kterým byla uznána vinnou pokusem zločinu podle § 21 odst. 1 a § 187 odst. 1, 3 tr. zákoníku a pokusem zločinu podle § 21 odst. 1 a § 152 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku.

7. Obviněná zpochybnila spáchání pokusu zločinu pohlavního zneužití podle 21 odst. 1 a § 187 odst. 1, 3 tr. zákoníku, přestože bylo prokázáno, že čin byl dokonán, neboť po vzájemné dohodě došlo k souloži mezi ní a nezletilým XXXXX*) (dále uváděn též jako „poškozený“). Ohledně okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby podle § 187 odst. 3 tr. zákoníku obviněná namítla, že jde o úmyslný trestný čin, a proto pokus nedbalostního jednání je pojmově vyloučen. Přitom trestnou

činnost měla páchat v době, kdy s poškozeným spolu chodili a tvořili pár, poškozený byl pro ni osobou blízkou, což podle obviněné vylučuje, aby ho chtěla nakazit, byť jen v eventuálním úmyslu. Oba spoléhali na to, že se nic nestane, a nebyli ve stavu domyslet trestněprávní důsledky svého jednání.

8. Obviněná zpochybnila i svůj úmysl směřující k ublížení na zdraví u poškozeného, a to s ohledem na své zkušenosti a stav nemoci, přičemž se domáhala negativního skutkového omylu ve smyslu § 18 odst. 1 tr. zákoníku, který je možný i ve vztahu k okolnostem podmiňujícím použití vyšší trestní sazby. Obviněná nevěděla o existenci faktické okolnosti v podobě těžké újmy na zdraví (tj. o možnosti hepatitidy typu C trvale poškodit játra) ve smyslu § 122 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, tj. trvalého poškození důležitého orgánu.

9. K trestnému činu podle § 152 odst. 1, 3 tr. zákoníku obviněná uvedla, že z důvodu jejího partnerství s poškozeným nemohla chtít přivodit mu závažnou chorobu, ani nebyla srozuměna s takovým následkem, a za přiléhavější považuje posouzení skutku podle § 153 tr. zákoníku.

10. Obviněná vytkla soudům nižších stupňů rovněž to, že následek shledávaný v poškození zdraví u nezletilého (XXXXX*) promítly do více skutkových podstat, případně do jejich přísnější právní kvalifikace, a to jak podle § 187 odst. 3 tr. zákoníku, tak i podle § 152 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, ačkoli jedno z těchto ustanovení by mělo být ve vztahu speciality vůči druhému obecnějšímu. Podle názoru obviněné vyvolává takové právní posouzení dojem vícenásobného souběhu a vede k nesprávnému závěru o vyšší závažnosti činu.

11. Proti výroku o trestu obviněná brojila pro jeho nepřiměřenou přísnost a uložený trest odnětí svobody ve výměře 5 let považuje za „nesmyslně drakonický“. Odvolací soud neuvážil, na rozdíl od soudu prvního stupně, všechny okolnosti, které jí polehčovaly, zejména blízkost jejího věku kategorii mladistvých, dosavadní trestní bezúhonnost či přechodnost onemocnění poškozeného. Odvolacímu soudu pak obviněná vytkla i nepoužití ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku o mimořádném snížení trestu odnětí svobody.

12. Z uvedených důvodů obviněná navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek ve výroku o vině ve vztahu k právní kvalifikaci podle § 187 odst. 3 tr. zákoníku ve stadiu pokusu při zachování právní kvalifikace podle § 187 odst. 1 tr. zákoníku i ve vztahu k § 152 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku v navazujícím výroku o trestu a nahradil jej výrokem o novém trestu, jehož výměra bude směřovat k dolní hranici sazby stanovené zákonem u základní skutkové podstaty podle § 187 odst. 1 tr. zákoníku, tedy k trestu odnětí svobody kolem 2 roků.

13. Nejvyšší státní zástupce se vyjádřil k dovolání obviněné prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství. Podle jeho názoru je právní kvalifikace ve smyslu § 187 odst. 1, 3 tr. zákoníku správná, neboť následek v podobě těžké újmy na zdraví u poškozeného reálně hrozil, jeho organismus byl virem hepatitidy typu C dokonce již infikován, avšak k rozvoji chronické formy tohoto onemocnění u něj nedošlo pouze díky náhodě nezávislé na vůli obviněné, která věděla o možnosti nákazy a rizika s tím spojeného.

14. Státní zástupce do jisté míry přisvědčil námitkám obviněné ohledně naplnění znaků pokusu zločinu podle § 21 odst. 1 a § 152 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, avšak náprava jím spatřovaného pochybení by byla v neprospěch obviněné, takže ji nelze provést v dovolacím řízení konaném toliko na základě dovolání podaného samotnou obviněnou. Následek v podobě těžké újmy na zdraví je totiž podle § 152 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku pouze nedbalostní, zatímco u skutkové podstaty, která by přicházela v úvahu a jevila se jako vhodnější, tj. podle § 145 odst. 1, případně i odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, jde o následek způsobený úmyslně, což je právní kvalifikace pro obviněnou méně příznivá. Státní zástupce nepovažuje za důvodné ani tvrzení o nemožnosti

jednočinného souběhu trestných činů podle § 152 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku a § 187 odst. 1, 3 tr. zákoníku, protože každá z uvedených skutkových podstat směřuje k ochraně jiného druhového objektu. Totéž platí podle státního zástupce ve vztahu k námitce obviněné ohledně skutkového omylu podle § 18 odst. 1 tr. zákoníku, neboť hepatitida typu C u obviněné byla zjištěna již dne 9. 1. 2014 a ve stejné době byla zaznamenána i do její zdravotnické dokumentace, avšak obviněná neučinila nic pro to, aby se léčila. Státní zástupce neshledal důvodnými ani výhrady obviněné týkající se výroku o trestu. Proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněné jako zjevně neopodstatněné.

III.

Přípustnost dovolání

15. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněné je přípustné [§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř.], bylo podáno oprávněnou osobou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde ho lze učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

16. Obviněná L. B. vymezila svým dovoláním proti výroku o vině jeho rozsah tak, že vytýkala nesprávnost použité právní kvalifikace skutku jako pokusu zločinu pohlavního zneužití podle § 21 odst. 1 a § 187 odst. 1, 3 tr. zákoníku a pokusu zločinu šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 21 odst. 1 a § 152 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku. Nejvyšší soud podle § 265i odst. 3 tr. ř. v tomto rozsahu přezkoumal zákonnost a odůvodněnost výroků, proti nimž bylo podáno dovolání, a to z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení předcházející napadené části rozhodnutí. Přitom dospěl k závěru, že dovolání obviněné je důvodné jen částečně, a to pouze ve vztahu k právní kvalifikaci skutku jako pokusu zločinu šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 21 odst. 1 a § 152 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku; ostatní výhrady Nejvyšší soud neshledal důvodnými. Pokud obviněná brojila i proti výroku o trestu, vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud rozhodoval sám rozsudkem a znovu ukládal obviněné trest, zahrnul do svých úvah o jeho výši i námitky obviněné, které uplatňovala proti výroku o trestu.

IV.

Důvodnost dovolání

17. Námitky zaměřené proti právní kvalifikaci skutku jako pokusu zločinu pohlavního zneužití podle § 21 odst. 1 a § 187 odst. 1, 3 tr. zákoníku založila obviněná na tom, že neměla potřebnou vědomost, jaké důsledky mohou u poškozeného vzniknout, pokud bude nakažen virovou hepatitidou typu C, a proto jí nebylo možné klást za vinu způsobení těžšího následku, který u poškozeného hrozil v podobě těžké újmy na zdraví v úmyslné podobě. Pokud z dokazování vyplynulo, že obviněná v rozhodné době věděla o nakažlivosti a nebezpečí přenosu virové hepatitidy C při kontaktu s krví poškozeného a při nechráněném pohlavním styku, nelze tuto skutečnost spojovat se závěrem, že chtěla poškozeného nakazit, případně že byla srozuměna s takovým následkem. Takové skutkové zjištění podle obviněné nesvědčí o její vědomosti o hrozbě závažného poškození jater, které nechtěla způsobit poškozenému, protože ani nevěděla o uvedené možnosti s ohledem na své osobní poměry a vnímání průběhu své vlastní nemoci, která u ní nedospěla do těžkého stadia. Těmito námitkami obviněná zpochybnila své zavinění ke kvalifikačnímu znaku podle § 187 odst. 3 tr. zákoníku i možnost posoudit jednání kladené jí za vinu jako spáchané ve stadiu pokusu, který není možný ve vztahu k nedbalostnímu následku, který by u ní mohl být spatřován. Nejvyšší soud se zevrubně zabýval těmito výhradami a shledal, že soudy nižších stupňů nepochybily, jestliže podle výsledků provedeného dokazování posoudily čin obviněné jako pokus zločinu pohlavního zneužití podle § 21 odst. 1 a § 187 odst. 1, 3 tr. zákoníku. Jestliže Nejvyšší soud zrušil rozsudek soudů nižších stupňů z podnětu dovolání obviněné, netýkal se důvod zrušení této právní kvalifikace.

18. Pokud jde o právní kvalifikaci skutku jako pokusu šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 21 odst.

1 a § 152 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, Nejvyšší soud shledal, že nebyla použita v souladu se zákonnými podmínkami vymezujícími skutkovou podstatu pokusu tohoto trestného činu. Toho se dopustí ten, jehož jednání bezprostředně směřuje k úmyslnému způsobení nebo zvýšení nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci u lidí a ke způsobení těžké újmy na zdraví takovým činem, jestliže k dokonání činu nedošlo.

19. Odvolací soud proti rozsudku soudu prvního stupně změnil v tomto směru právní kvalifikaci skutku, protože soud prvního stupně zde spatřoval naplněnou jen základní skutkovou podstatu dokonaného přečinu šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 odst. 1 tr. zákoníku, zatímco odvolací soud kvalifikoval jednání obviněné (mimo jiné) jako pokus zločinu šíření nakažlivé nemoci podle § 21 odst. 1 a § 152 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku. Na rozdíl soudu prvního stupně totiž shledal, že obviněná mohla způsobit poškozenému těžkou újmu na zdraví v podobě již výše uvedených těžkých následků, pokud by akutní virová hepatitida typu C u něj přešla do stadia chronické nemoci, takže jednání obviněné směřovalo i k naplnění kvalifikované skutkové podstaty, k čemuž však nedošlo.

20. Odvolací soud učinil v přezkoumávaném rozsudku uvedené právní závěry na podkladě skutku popsaného pod bodem 1 ve výroku o vině. Podle něj pokud byla laboratorním vyšetřením v březnu 2016 u nezletilého XXXXX*) zjištěna pozitivita protilátek anti HVC a negativita HCV RNA, tedy prodělal-li akutní hepatitidu typu C, která nepřešla do chronického stadia, od této doby mu již nehrozila ze strany obviněné možnost další nákazy hepatitidou typu C. Odvolací soud kvalifikoval tento skutek jako jednočinný souběh pokusu zločinu šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 21 odst. 1 a § 152 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, neboť na rozdíl od soudu prvního stupně shledal, že tímto jednáním mohla obviněná způsobit poškozenému těžkou újmu na zdraví v podobě již výše uvedených poruch jater.

21. Odvolací soud tak, byť s uvedenou změnou týkající se závěru o okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 152 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku nezpochybnil naplnění základní skutkové podstaty podle § 152 odst. 1 tr. zákoníku, se v zásadě ztotožnil se závěry soudu prvního stupně, a tedy s názorem, že „obviněná, sama nakažená virovou hepatitidou typu C, která je nakažlivou lidskou nemocí uvedenou v příloze č. 1 nařízení vlády č. 453/2009 Sb., způsobila nebezpečí zavlečení, tedy vyvolání nebezpečí nákazy nakažlivou lidskou nemocí v místech, kde se taková nemoc nevyskytuje, nebo alespoň v nikoli v epidemické podobě“. Rovněž vycházel ve shodě se soudem prvního stupně z toho, že šlo „o porušení základních opatření proti šíření virové hepatitidy C na další osoby, ve styku mezi obviněnou a poškozeným šlo o vedení pohlavního života bez potřebné ochrany, která by eliminovala riziko přenosu virové hepatitidy na poškozeného. Vzhledem k chronickému onemocnění virovou hepatitidou C u obviněné a uskutečnění nechráněných pohlavních styků s poškozeným byla cesta nebezpečí šíření virové hepatitidy otevřena dokořán. Přenos pohlavním stykem je jedním ze způsobů šíření virové hepatitidy C, vyvolává bezprostřední nebezpečí rozšíření nemoci na další osoby, které takovou nemocí dosud netrpí, tedy riziko jejího zavlečení...“.

22. Nejvyšší soud se neztotožnil s uvedenými závěry soudů obou nižších stupňů ohledně naplnění znaků trestného činu podle § 152 odst. 1 tr. zákoníku a nepovažuje je za správné, protože zjištěné okolnosti neodpovídají této skutkové podstatě. Citované ustanovení chrání život a zdraví lidí před nebezpečím rozšíření nakažlivých nemocí u lidí. Musí jít o úmyslné způsobení nebo zvýšení nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci u lidí. V přezkoumávané věci totiž nebylo prokázáno, že by se obviněná L. B. chovala tak, aby způsobila, že by se touto chorobou nakazil větší okruh lidí, a aby tím byl naplněn znak vyjádřený slovy „u lidí“. Soudy nižších stupňů nezávázily povahu jednání obviněné ani důsledky z něj vyplývající. Musí totiž jít o takové jednání, které způsobí nebo zvýší nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci mezi lidmi, tedy u více osob, než je jeden člověk. Předpokládá se, že dojde k ohrožení lidí, čímž se má na mysli určitá množina osob, které hrozí, že jedinci budou nakaženi touto nemocí. Za zavlečení nebo rozšíření je možné považovat situaci, pokud nákaza či hrozba jejím rozšířením se bude týkat více lidí, kterým hrozí takové

nebezpečí. Není dostačující nakažení jen jedné osoby, u níž došlo k nákaze, jestliže nebylo prokázáno, že by ji dále šířila či přenášela. Uvedená úvaha plyne i z předmětu ochrany u trestného činu podle § 152 tr. zákoníku, jímž je ochrana života a zdraví nikoliv jednotlivce, protože na tu dopadají jiná konkrétní a speciální ustanovení předpokládající rovněž úmyslnou formu zavinění (§ 140, § 141, § 145, § 146, § 146a tr. zákoníku). Vždy jde o ochranu minimálně několika lidí, tedy více osob vyskytujících se na určitém území, a to před nebezpečím rozšiřování nakažlivých lidských nemocí. Z těchto důvodů hrozba nebezpečí nakažení jen u jednoho člověka nenaplnuje uvedený znak.

23. S ohledem na povahu trestného činu podle § 152 tr. zákoníku jde o subsidiární ustanovení k trestnému činu obecného ohrožení podle § 272 tr. zákoníku. Tomu nasvědčuje i skutečnost, že byl tento trestný čin podle § 189 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů (účinného do 31. 12. 2009), označený jako šíření nakažlivé choroby, zařazen v hlavě čtvrté mezi trestné činy obecně nebezpečné. Svou povahou je tento trestný čin i podle § 152 trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, rovněž obecně nebezpečným, avšak nyní je jeho skutková podstata včleněna do hlavy první zvláštní části mezi trestné činy proti životu a zdraví. Jde však o ohrožovací delikt, neboť je s ním spojováno toliko vyvolání nebezpečí ohrožení života a zdraví více lidí. Je pro něj charakteristický velký rozsah nebezpečí, jaký je např. u požáru, povodní, leteckých neštěstí nebo epidemií. S poruchovými trestnými činy proti životu a zdraví jej spojuje stejný objekt, jímž je ochrana stejných zájmů, zde konkrétně lidského zdraví a života, takže je nyní v trestním zákoníku mezi poruchovými trestnými činy proti životu a zdraví.

24. Ustanovení postihující trestný čin šíření nakažlivé nemoci je podpůrné povahy ve vztahu k ustanovení § 272 tr. zákoníku postihujícímu obecné ohrožení. Rozdíl mezi těmito zákonnými ustanoveními je v tom, že trestný čin šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 tr. zákoníku spočívá jen ve způsobení nebo zvýšení nebezpečí zavlečení či rozšíření nakažlivé lidské nemoci, zatímco ustanovení o trestném činu obecného ohrožení postihuje jednání, jímž je způsobeno nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví pro lidi nebo nebezpečí škody velkého rozsahu na majetku. Společné pro obě tyto skupiny trestných činů je, že jejich znaky jsou naplněny již tehdy, když dojde k ohrožení statků jimi chráněných, jde tedy o trestné činy ohrožovací, přičemž nebezpečí pro statky zákonem chráněné musí být bezprostřední a konkrétní. Nelze proto jako trestný čin šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 tr. zákoníku postihnout jednání, které neznamená bezprostřední riziko zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci, ale mohlo by vést toliko k tomu, že v pozdější době a za určitých okolností by došlo k takovému nebezpečí (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 16/1969 Sb. rozh. tr.). S ohledem na tento názor není možné v přezkoumávané věci dovozovat, že by nemocí, již byl nakažen pouze nezletilý XXXX*), byly nakaženy další osoby, protože pro takové zjištění ve věci, která je řešena, nic nesvědčí.

25. O trestný čin šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 tr. zákoníku z důvodů výše uvedených v této trestní věci nejde, protože zde šlo o přenesení nakažlivé lidské nemoci jen na jednoho konkrétního člověka, ve vztahu k němuž nebyly respektovány zákazy a omezení bránící rozšíření takové nemoci. Tento závěr je podpořen i vymezením pojmu „zavlečení“, kterým se rozumí vyvolání nebezpečí nakažlivé lidské nemoci v místech, kde se taková nemoc vůbec nevyskytuje, nebo alespoň nikoli v epidemické podobě, protože tato forma jednání pachatele předpokládá, že neodpovědný pachatel trpící nakažlivou lidskou nemocí nedodrží stanovená pravidla, jejichž smyslem je zabránit a předejít jejímu rozšíření, a tudíž se chová tak, že způsobí možnost nakažení touto nemocí určitého okruhu osob v místech, kde se taková nemoc do té doby nevyskytovala. Pachatel je tedy tím, kdo vytvoří ohnisko, od něhož se nemoc dál šíří, ač v daném prostředí nebo místě se dosud nevyskytovala. Rozšířením nakažlivé nemoci u lidí se pak rozumí zvýšení nebezpečí jejího výskytu v místech, kde se již vyskytuje v epidemické podobě, takže ji pachatel v těchto místech dále rozšiřuje mezi lidi. Přestože zákon zásadně nevyžaduje, aby u trestného činu šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 tr. zákoníku byl pojem „u lidí“ vykládán tak, že musí jít alespoň o 7 osob, jak to dovodila

judikatura jako u trestného činu obecného ohrožení podle § 272 tr. zákoníku, k němuž je ve vztahu subsidiarity, již gramatickým a teleologickým výkladem je třeba dospět k závěru, podle něhož musí jít o riziko nebezpečí zavlečení mezi více osob, a nikoli toliko ve vztahu k jedné jediné osobě.

26. Z hlediska subjektivní stránky jde o úmyslný ohrožovací trestný čin, který je dokonán úmyslným způsobem nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci u lidí (§ 15 tr. zákoníku), a postačí i úmysl eventuální podle § 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zákoníku. V nyní posuzované trestní věci bylo třeba dovozovat tento úmysl z toho, že obviněná chtěla způsobit zavlečení nebo rozšíření nakažlivé lidské nemoci, anebo pro takový případ s tím byla srozuměna. Pro takový závěr zde ovšem chybí podklady, protože obviněná neměla jakýkoli důvod se domnívat, že dojde nebo by mohlo dojít k zavlečení nemoci u lidí, když ona sama (podle výsledků dokazování) ani poškozený nežili takovým životem, aby reálně zvýšili nebezpečí zavlečení či ho iniciovali, natož aby takový následek chtěla přímo vyvolat a zamýšlela jeho způsobení, anebo věděla, že způsobí takový následek, a byla s ním srozuměna.

27. Není správný ani závěr, který učinil odvolací soud ve vztahu k okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 152 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, protože čin, který má za následek těžkou újmu na zdraví, může být posuzován podle tohoto ustanovení pouze tehdy, byla-li těžká újma na zdraví způsobena ve smyslu § 17 písm. a) tr. zákoníku jen z nedbalosti (§ 16 tr. zákoníku). Při úmyslném způsobení těžké újmy na zdraví by šlo o souběh trestného činu šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 odst. 1 tr. zákoníku s trestným činem těžkého ublížení na zdraví podle § 145 tr. zákoníku (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1605).

28. Nejvyšší soud tedy shledal posouzení činu obviněné L. B. jako pokusu zločinu šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 21 odst. 1 a § 152 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku nesprávným, protože skutkem, jak byl zjištěn a popsán, nedošlo v posuzované věci k naplnění znaků skutkové podstaty pokusu tohoto trestného činu. Nejvyšší soud nezjistil nic, co by svědčilo pro závěr, že jednáním obviněné vzniklo zvýšené nebezpečí zavlečení nakažlivé lidské nemoci, zde konkrétně virové hepatitidy typu C, u lidí. Její jednání se odehrávalo výlučně v intimní sféře mezi ní a poškozeným, přičemž ani u jednoho z nich výsledky provedeného dokazování nepotvrdily takové chování, z něhož by bylo patrné, že by obviněná přenášela svou nakažlivou lidskou nemoc i na další osoby, a tím by hrozilo rozšíření tohoto onemocnění mezi lidi. Ačkoli lze obviněné nepochybně klást za vinu nedbání bezpečnostních a preventivních opatření, o nichž byla náležitě poučena v rámci diagnostiky uvedené lidské nemoci, dopouštěla se tohoto rizikového jednání toliko vůči jedné osobě – poškozenému nezletilému XXXXX*), jehož tím nakazila a vážně ohrozila na zdraví. Pouze na něho jediného, v té době nezletilou osobu zamilovanou do obviněné, mělo dopad nakažení zmíněnou nakažlivou lidskou nemocí, a proto nebylo možné v uvedeném jednání spatřovat naplnění znaků pokusu zločinu šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 21 odst. 1 a § 152 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku.

29. Nejvyšší soud tedy podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci a jemu předcházející rozsudek Krajského soudu v Brně a podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil i všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím pozbyla podkladu. Podle § 265m odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud sám ve věci znovu rozhodl tak, že obviněnou neuznal vinnou uvedeným pokusem zločinu a z popisu skutku, jak byl zjištěn a popsán odvolacím soudem, který jinak Nejvyšší soud neměnil, vypustil část týkající se nesprávné právní kvalifikace spočívající ve formulaci „takže v době od srpna 2015 až do 1. 3. 2016, kdy byla u XXXXX*) zjištěna výše zmíněná pozitivita protilátek, tohoto vystavila nebezpečí nákazy hepatitidy typu C (VHC)“.

30. Nejvyšší soud uznal obviněnou vinnou pokusem zločinu pohlavního zneužití podle § 21 odst. 1 a § 187 odst. 1, 3 tr. zákoníku, zločinem šíření toxikomanie podle § 287 odst. 1, 3 tr. zákoníku, přečinem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku a přečinem šíření

toxikomanie podle § 287 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku. Z nich s ohledem na rozsah podaného dovolání přezkoumal pouze správnost závěru o naplnění znaků pokusu zločinu podle § 21 odst. 1 a § 187 odst. 1, 3 tr. zákoníku, u něhož nezjistil žádné vady, a závěry o spáchání ostatních trestných činů, proti nimž obviněná nepodala dovolání, převzal do svého výroku o vině rovněž ve shodě s přezkoumávaným rozhodnutím.

31. Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud zrušil celý výrok o vině, zrušil též výrok o trestu, o němž rozhodl tak, že obviněné uložil za všechny tyto trestné činy, jimiž ji uznal vinnou, podle § 187 odst. 3 tr. zákoníku a podle § 43 odst. 1 za použití § 58 odst. 1 tr. zákoníku úhrnný trest odnětí svobody ve výměře 3 roků, pro jehož výkon ji zařadil do věznice s ostrahou.

*) Byl použit pseudonym ve smyslu § 15 zákona č. 45/2013 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a § 8a tr. ř.